

Inhoud

Leeswijzer	5
Voorwoord	6
Hoofdstuk 1 Waarom activeren	12
Hoofdstuk 2 Praktisch aan de slag	24
Hoofdstuk 3 Werkvormen kiezen vanuit doelstellingen en lesvoorbereiding	38
Hoofdstuk 4 Belemmeringen en kansen	40
Hoofdstuk 5 Werkvormbeschrijving	44
Hoofdstuk 6 Digitale werkvormen en didactiek	84
Hoofdstuk 7 Instrumenten voor borging en implementatie	92
Nabeschuwing	98
Literatuur	99
Website en video's	100
Bijlagen	101

Leeswijzer

In hoofdstuk 1 '**Waarom activeren**' komt het waarom van het inzetten van activerende en passende werkvormen aan bod en wordt de theoretische basis van het werken met deze werkvormen geschetst.

In hoofdstuk 2 '**Praktisch aan de slag**' wordt verder uitgewerkt hoe u bij een lesvoorbereiding te werk kunt gaan en hoe daarin de keuze van werkvormen een centrale plaats inneemt.

In hoofdstuk 3 '**Werkvormen kiezen vanuit doelstellingen en lesvoorbereiding**' komt de keuze voor een bepaalde werkvorm vanuit doelstellingen aan bod. Ook de consequenties voor de les worden hier toegelicht.

In hoofdstuk 4 '**Belemmeringen en kansen**' worden enkele cases (belemmeringen) beschreven en welke oplossingen hier mogelijk zijn (kansen).

In hoofdstuk 5 '**Werkvormbeschrijving**' wordt volgens een vast stramien een groot aantal werkvormen besproken. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen Basis en Extra. Onder 'basiswerkvormen' verstaan we werkvormen die weinig organisatie nodig hebben en al snel ingezet kunnen worden. Onder 'extra' verstaan we werkvormen die ingezet kunnen worden om meer variatie te kunnen brengen bij bepaalde specifieke doelen of leeractiviteiten.

In hoofdstuk 6 '**Digitale werkvormen en didactiek**' komt digitale didactiek aan de orde en wordt een beschrijving gegeven van waar digitale werkvormen te vinden zijn. Dit in verband met de snelle ontwikkeling die deze werkvormen doormaken.

In hoofdstuk 7 '**Instrumenten voor borging en implementatie**' worden aanpakken, formulieren en instrumenten beschreven die binnen de schoolontwikkeling tot borging en implementatie van activerende en motiverende passende werkvormen ingezet kunnen worden.

Voorwoord

Enkele uitspraken van docenten:

“Mijn leerlingen vinden mijn lessen saai. Ik denk dat ze gelijk hebben.”

“Ik wil best wel wat variatie in de les brengen, maar ik weet niet hoe.”

“Ik durf mijn leerlingen niet los te laten.”

“Als het stil is, ben ik tevreden.”

“Mijn leerlingen kunnen vrijheid niet aan!”

“Onze leerlingen zijn niet zelfstandig. Ik moet ze aan de hand houden.”

“Mijn resultaten zijn goed: Waarom zou ik veranderen?”

“Bij groepsopdrachten werken er één of twee leerlingen en de rest doet niets. Ik ben ermee gestopt.”

“Bij de talen kun je variëren, niet bij mijn vak.”

“Ik moet het ze telkens goed uitleggen, anders snappen ze het niet.”

“Ik heb geen tijd om lessen zo uitgebreid voor te bereiden.”

“Ik moet wel alle stof behandeld hebben en ik zie niet dat dit op een andere manier kan.”

“Het boek moet uit, anders hebben we volgend jaar een probleem.”

Enkele uitspraken die we als auteurs opgetekend hebben uit de monden van docenten die bij ons trainingen in didactisch handelen hebben gevolgd.

We zijn van één ding overtuigd en dat is het feit dat al deze docenten het beste met hun leerlingen voorhebben. Er lijkt weerstand in door te klinken, maar dat is niet het geval. Het is handelingsverlegenheid. “Ik wil wel, maar ik weet niet hoe.”

Er zijn ook vooroordelen ten opzichte van het inzetten van werkvormen die variëren en activeren bewerkstelligen en gericht zijn op samenwerkend leren:

Vooroordeel 1

Het leidt tot chaos.

Vooroordeel 2

Het kost veel voorbereidingstijd.

Vooroordeel 3

Het kost veel lestijd.

In dit boek bieden we op basis van een aantal theoretische principes de lezer gereedschappen om leerlingen te motiveren, te activeren en effectief te laten leren.

Centraal staat hierbij het leren van de leerlingen, dat vorm wordt gegeven door het inzetten van bij de doelen en leerlingen passende werkvormen.

De publicatie past binnen de ontwikkeling van de 21ste eeuwse vaardigheden en draagt hier met praktijkgerichte voorbeelden aan bij.

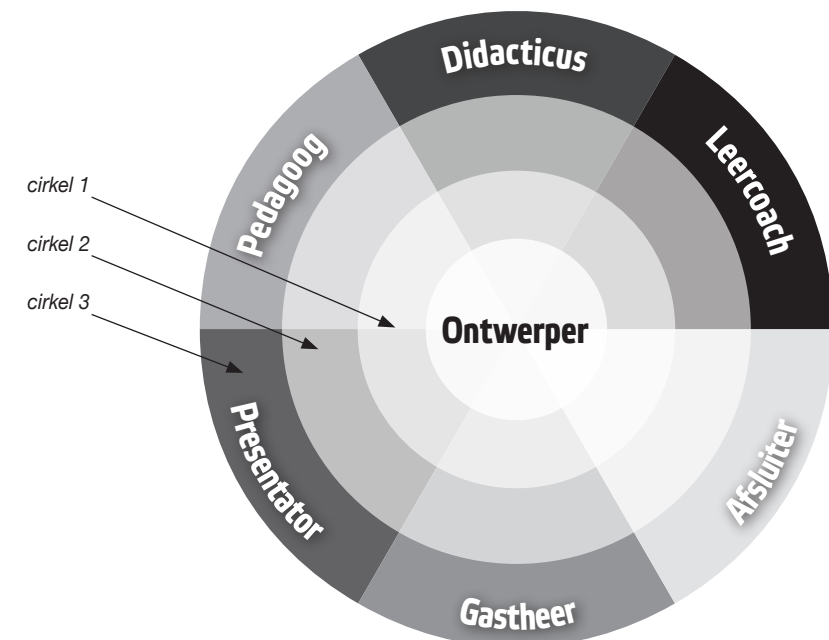
Dit boek vormt een eenheid met twee andere publicaties van CPS die gaan over het handelen van de docent in zijn klas of andere leeromgeving:

- ‘De vijf rollen van de leraar’ van Martie Slooter;
- ‘Differentiëren is te leren, omgaan met verschillen in het voortgezet onderwijs’ van Meike Berben.

‘Activerende en passende werkvormen’ past precies tussen De vijf rollen van de leraar en Differentiëren is te leren. Het is een eerste verdere uitwerking van de rol van de didacticus, waarbij Differentiatie de tweede uitwerking is.

Het rollenmodel van de leraar

CPS (2016) ontwikkelde een model dat inzicht geeft in de ontwikkeling van docentvaardigheden.

Figuur 1: Model van docentvaardigheden. CPS 2016.